

Služba těm, co neznají Boha

Texty na tento týden

Sk 17; 1K 2,2; Ř 1,18–25

Základní verš

„Bůh, který učinil svět a všechno, co je v něm, ten je pánem nebe i země, a nebydlí v chrámech, které lidé vystavěli.“ (Sk 17,24)

Lukáš o Pavlově činnosti v Athénách napsal: „Proto mluvil v synagóze se židy a s pohany, kteří uvěřili v jediného Boha; a každý den hovořil i na náměstí s lidmi, kteří tam právě byli“ (Sk 17,17).

Zdá se, že Pavlovi by nejvíce vyhovovalo pracovat mezi židy, protože sám byl žid. Ale Pavel se nechtěl spokojit s prací jen pro „své“ lidi. Byl povolán, aby oslovil i ostatní.

Nebo mohl svou službu zaměřit jen na židovské proselyty, jejichž pohled na život již prošel podstatnou změnou. Měli biblický základ, na kterém mohl Pavel stavět, i když stále potřebovali poznat Boha, kterého se „báli“ – Ježíše, Mesiáše.

Pavel se však rozhodl jít jinou cestou. Během pobytu v Athénách, městě proslulém svou filozofií, se Pavel snažil oslovit i tamní obyvatele. Většina z nich měla pohled na život a náboženství zcela jiný než židé. Jinak se dívali i na Bohem vedené dějiny Izraele tvořící základ víry, kterou chtěl Pavel Athéňanům zvěstovat.

Tento týden budeme zkoumat, jak se Pavel snažil oslovit tyto lidi a co se můžeme naučit z jeho úsilí.

Osnova lekce

Příběh misijního působení apoštola Pavla v úžasně rozvinutém, ale „modlářském“ městě Athény (Sk 17) bude sloužit v této lekci jako text, který nás může inspirovat k hledání cest, jak oslovit i dnes, ve 21. století, ty, kteří Boha ani evangelium v podstatě neznají, nezajímají se o ně, ale přesto hledají.

- Sk 17,13–17: Pavel se vědomě zaměřuje na naprosté „pohany“ (neděle)
- Sk 17,18–21: Pavel se snaží hovořit „jazykem“ těchto lidí (pondělí)
- Sk 17,22.23: Pavel se snaží s nimi najít „společný základ“ (úterý)
- Sk 17,24–27: Pavel jim představuje Boha, po kterém podvědomě toužili (středa)
- Sk 17,30–34: Pavel dává možnost rozhodnout se, zda chtějí poznat víc (čtvrtek)

ŽID PAVEL V ATHÉNÁCH

¹³Jakmile se však Židé v Tesalonice dověděli, že Pavel káže slovo Boží i v Beroji, vypravili se tam a začali podněcovat a pobuřovat lidi. ¹⁴Tu bratři hned vypravili Pavla z Beroje směrem k moři, ale Silas a Timoteus ve městě zůstali. ¹⁵Ti, kteří Pavla doprovázeli, šli s ním až do Athén a odtud se vrátili s jeho vzkazem, aby k němu Silas a Timoteus co nejdříve přišli. ¹⁶Zatím na ně Pavel v Athénách čekal; když shledal, kolik modlářství je v tom městě, velmi ho to znepokojovalo. ¹⁷Proto mluvil v synagóze se židy a s pohaný, kteří uvěřili v jediného Boha; a každý den hovořil i na náměstí s lidmi, kteří tam právě byli. (Sk 17,13–17)

Osobní studium

Přečti si text Sk 17,1–17. Jak se Pavel dostal do Athén a jak reagoval na situaci ve městě?

Město Athény bylo „plné model“ (Sk 17,16; ČSP). Apoštol, který znal historii svého lidu a jeho sklony k modloslužbě (navzdory nekonečným Božím varováním), byl proto znepokojen všemi modlami, které v Athénách našel. Není pochyb, že Pavla motivoval soucit s Athéňany, kteří by zemřeli ve svých hříších, pokud by se nedozvěděli o pravém Bohu.

I dnes jsou naše města plná modloslužby a model, i když nejsou tak nápadné jako ty, na něž se díval Pavel. A mnozí věřící jsou naneštěstí schopni projít městem, aniž by si i jen všimli projevů modloslužby. Pavel byl však plně pod vedením Ducha svatého a byl citlivý na všechno, co kolem sebe viděl. Tím se tehdy lišil od většiny věřících. Zatímco oni nechápali, že evangelium je určeno celému světu, apoštol Pavel byl přesvědčen, že Bůh touží zachránit i Athéňany. Pochopil, že záměrem celosvětové misie je přinést evangelium i těm, kteří jsou zdánlivě neoslovitelní,

včetně pohanů uctívajících modly a filozofů, kterých byly Athény plné.

Pavel proto často navštěvoval náměstí (Sk 17,17), kde bylo obvykle mnoho lidí. Tato místa pro něj byla důležitým prostorem, ve kterém mohl tamní obyvatele poznávat a prakticky si zde také ověřovat různé způsoby, jakými by se dala oslovit srdce těch, kteří neznají Boha.

Pavel věděl, že nemůže přistupovat k Athéňanům stejně jako k Židům. Byli to lidé, jejichž výchozím bodem uvažování nebyl Bůh Izraele a to, jak se projevoval uprostřed izraelského národa. Bez ohledu na to, jak důležité bylo Hospodinovo jednání pro židy, pro lidi, se kterými se Pavel setkal v Athénách, neznamenalo nic. Proto k nim potřeboval přistoupit úplně jiným způsobem.

Dnes se často snažíme oslovit posluchače, jejichž původ nemá nic společného s tím, co se nazývá „židovsko-křesťanská“ tradice. Proto se podobně jako Pavel musíme přizpůsobit. Přístup, který by mohl dobře fungovat například v Buenos Aires, by byl v Bangkoku naprosto nefunkční.

Aplikace

Jaké modly dnes u nás lidé uctívají? Jak byste těmto lidem mohli ukázat prázdnotu a bezcennost takového uctívání?

PAVEL NA AREOPAGU

¹⁸Rozmlouvali s ním i někteří epikurejští a stoičtí filosofové. Jedni se ptali: „Co nám to chce ten nedovzdělanec vykládat?“ Druzí říkali: „Zdá se, že nás chce získat pro cizí božstva.“ Tak soudili, protože Pavel kázal o Ježíšovi a o zmrtvýchvstání. ¹⁹Pak ho vzali s sebou, dovedli na Areopag a tam mu položili otázku: „Rádi bychom se dověděli, jaké je to tvé nové učení, které šíříš.“ ²⁰Vždyť to, co nám vykládáš, zní velice podivně. Chceme se tedy dovědět, co to je.“ ²¹Všichni Athéňané i cizinci, kteří tam pobývají, ničemu totiž nevěnují tolik času jako tomu, že vykládají a poslouchají něco nového. (Sk 17,18–21)

Osobní studium

Pavel byl z Božího pověření připraven kázat evangelium kdekoli. Přesně o to usiloval i v Athénách.

Jak reagovali pohané na Pavlova slova a jak je zpochybňovali (Sk 17,18–21)?

Je zřejmé, že Pavel svými „cizími božstvy“ Athéňany zaujal (Sk 17,18), a tak ho vzali na Areopag. Bylo to místo, kde se lidé setkávali, diskutovali a rozhodovali o právních a náboženských záležitostech. Nezdá se, že by Pavel čelil nějakému „soudu“. Pravděpodobně pokládali za správné vyslechnout si tohoto cizince a jeho „nové učení“ (Sk 17,19). Bylo by těžké ignorovat někoho tak výmluvného, inteligentního a nadšeného jako Pavel, i kdyby prosazoval myšlenky, které se těmto lidem zdály velmi neobvyklé.

Verš Sk 17,21 ukazuje, že Athéňané „ničemu totiž nevěnují tolik času“, jako poslouchání nových myšlenek a diskuzi o nich. Obviňoval je snad Lukáš z lenosti? Pravdě-

podobně ne. Zřejmě jen poukázal na to, že šlo o zkušené myslitele a diskutéry. Vždyť řecká kultura dala světu takové muže, jako byli Sokrates, Platón a Aristoteles, filozofy, jejichž vliv sahá až do našich dnů. Athény byly po staletí vnímány jako centrum intelektuálního a filozofického myšlení. Ačkoli někteří z těchto myslitelů nebyli ateisty, alespoň ne v tom smyslu, jak si dnes představujeme ateismus, mnohé z jejich filozofických myšlenek se radikálně lišily od učení křesťanství. Jen těžko bychom například v učení epikurejců a stoiků hledali prostor pro myšlenku o vzkříšeném Mesiáši.

V Athénách Pavel předpokládal, že Duch svatý může využít jeho znalostí a řečnických schopností, které získal díky svému studiu v Gamalielově škole. Ve skutečnosti to byly Pavlovy zkušenosti nabyté v ulicích Athén, které mohl Duch svatý využít ještě lépe. „Ti nejrozumnější z jeho posluchačů byli jeho argumentací ohromeni. Vyšlo najevo, že zná jejich umělecká díla, literaturu i náboženství.“ (AA 237; PNL 137)

Aplikace

Pavel po své zkušenosti s athénskými pohanskými filozofy napsal Korintským, že se rozhodl, „že mezi vámi nebudu znát nic než Ježíše Krista, a to Krista ukřižovaného“ (1K 2,2). Jaké poučení z toho pro nás vyplývá? Jakou pozici musí mít Kristus v našem poselství, bez ohledu na to, komu ho přinášíme?

PAVEL A NEZNÁMÝ BŮH

²²Pavel se tedy postavil doprostřed shromáždění na Areopagu a promluvil: „Athéňané, vidím, že jste v uctívání bohů velice horliví. ²³Když jsem procházel vašimi posvátnými místy a prohlížel si je, nalezl jsem i oltář s nápisem: ‚Neznámému bohu‘. Koho takto uctíváte, a ještě neznáte, toho vám zvěstuji.“ (Sk 17,22.23)

Osobní studium

Pavel neznevažoval nesprávné náboženství ani falešné bohy posluchačů. Shrнул všechno dobré, co mohl najít na hodnotovém systému Athéňanů, a využil toho.

Jak se Pavel pokusil oslovit Athéňany evangeliem? (Sk 17,22.23)

Pavel na úvod nejprve pohany pochválil! Jejich náboženství bylo ve všech směrech chybné, a přesto pochválil jejich zbožnost (Sk 17,22).

Na základě svého vlastního pozorování (Sk 17,23) Pavel vyjádřil uctivý postoj k lidem. Nehrál si na samozvaného odborníka, který má na všechno odpovědi a přesně ví, v čem a jak se lidé potřebují změnit. Pod vlivem Ducha svatého rozuměl situaci a měl mnoho odpovědí, které tito lidé potřebovali slyšet! Ale pokud by otevřeně začal mluvit o všech rozporech a nepravdách v náboženství Athéňanů, velmi rychle by ho odmítli poslouchat. Namísto toho ho začali vnímat

jako někoho, komu na nich záleží a kdo chce jejich dobro.

V komentáři k nápisu „Neznámému bohu“ (Sk 17,23) Pavel využil toho, co bychom mohli považovat za *společný základ*. Mnozí Athéňané věřili alespoň v nějakého boha, což byl dobrý základ pro hlubší dialog (někteří v bohy nevěřili). Pavel se nevysmíval myšlence oltáře „Neznámému bohu“ a ani ji neodmítl. Místo toho projevil respekt a pochopení vůči těm, kterým na duchovních věcech záleželo. Vždyť byli ochotni vynaložit námahu a finance, aby uctívali „boha“, kterého ani neznali – a to jen pro případ, že by jim něco uniklo nebo něco nechápali správně.

Mýlili se? Ano, ale existovalo řešení. V první řadě bylo důležité, že byli zbožní v tom, čemu rozuměli. Pavel byl přesvědčen, že to je něco, na čem se dá stavět, a že Duch svatý může působit v srdcích těchto lidí.

Pavel našel téma, které vzbudilo zájem a o kterém byli Athéňané ochotni uvažovat.

Aplikace

Jaká společná témata by vám pomohla navázat hlubší rozhovor s lidmi, se kterými přicházíte do kontaktu?

PŘEDSTAVENÍ NEZNÁMÉHO BOHA

²⁴Bůh, který učinil svět a všechno, co je v něm, ten je pánem nebe i země, a nebydlí v chrámech, které lidé vystavěli, ²⁵ani si nedává od lidí sloužit, jako by byl na nich závislý; vždyť je to on sám, který všemu dává život, dech i všechno ostatní. ²⁶On stvořil z jednoho člověka všechno lidstvo, aby přebývalo na povrchu země, určil pevná roční údobí i hranice lidských sídel. ²⁷Bůh to učinil proto, aby jej lidé hledali, zda by se ho snad nějakým způsobem mohli dopátrat a tak jej nalézt, a přece není od nikoho z nás daleko. (Sk 17,24–27)

Osobní studium

Když si Pavel získal pozornost Athéňanů, obrátil uvažování svých posluchačů k nebeskému Bohu.

Jaký zajímavý přístup zvolil Pavel ve snaze oslovit lidi shromážděné na Areopagu (Sk 17,24–27)?

Lidé, kteří se tak velmi zajímali o duchovní hodnoty, že postavili oltář neznámému bohu, považovali Pavlova slova za zajímavá. Bůh Stvořitel, který nežije v chrámu, nepotřebuje nic od lidí, ale naopak se o lidi stará. Pro Athéňany to byla nová a překvapivá myšlenka. Pro kulturu prostoupenou řeckou mytologií, v níž byli bohové nepředvídatelní, sobečtí a krutí, byla představa Boha, o kterém mluvil Pavel, úžasně zajímavá. A muži z Areopagu udělali své první dětské krůčky k Bohu lásky.

Faktem je, že tohoto „neznámého boha“ teď mohli poznat! A opravdu, Bůh touží po tom, abychom ho poznali.

Pavel pravděpodobně mluvil na Areopagu déle než jen těch pár slov, která zazna-

menal Lukáš ve svém příběhu. Je rozumné předpokládat, že Lukáš Pavlovu řeč jen shrnul. Je-li to pravda, pak každou myšlenku, která se v textu nachází, rozvedl Pavel mnohem podrobněji. Pavlovu řeč můžeme rozdělit na následující body:

- 1) Pavel nejprve pochválil duchovnost a upřímnost Athéňanů.
- 2) Dále ukázal, že zkoumal jejich víru a že našel některé hodnoty, které respektuje a obdivuje.
- 3) Poté se zaměřil na jeden konkrétní aspekt jejich náboženství, který oni sami pokládali za neuchopitelný.
- 4) Potom se podělil o takovou charakteristiku Boha, o které věděl, že ji potřebují slyšet. Šlo o to, že Bůh existuje, že je miluje a že není daleko.
- 5) Nakonec je Pavel upozornil, co by to znamenalo odmítnout Boha, kterého ještě nepoznali.

Na základě pochopení toho, jak se Athéňané dívají na svět, přivedl Pavel tyto lidi tak blízko k poznání Boha, jak jen mohl. Udělali velký pokrok.

Aplikace

Všimni si důrazu, který Pavel klade na to, že Bůh je Stvořitel celého světa (viz také Ř 1,18–25). Proč je vhodné zvolit takový postup, alespoň na začátku, u většiny lidí? Proč stvořený svět tak mocně ukazuje na Boha Stvořitele?

PŘEKROČENÍ ČÁRY

³⁰ „Bůh však prominul lidem dobu, kdy to ještě nemohli pochopit, a nyní zvěštuje všem, at jsou kdekoli, aby této neznalosti litovali a obrátili se k němu.“ ³¹ „Neboť ustanovil den, v němž bude spravedlivě soudit celý svět skrze muže, kterého k tomu určil. Všem lidem o tom poskytl důkaz, když jej vzkřísil z mrtvých.“ ³² „Jakmile uslyšeli o vzkříšení z mrtvých, jedni se mu začali smát a druzí řekli: „Rádi si tě poslechneme, ale až někdy jindy.““ ³³ „A tak Pavel od nich odešel.“ ³⁴ „Někteří se však k němu připojili a uvěřili; mezi nimi byl i Dionysios z Areopagu, žena jménem Damaris a s nimi ještě jiní. (Sk 17,30–34)“

Osobní studium

Přečti si text Sk 17,24–34. Jak Pavel pokračoval ve svém svědectví?

Za zmínku stojí, že Pavel citoval některé athénské autory. Našel takové výroky, které se blížily biblické pravdě, což dalo Pavlovi příležitost, aby uvažování svých posluchačů posunul dál. Využil tedy svou znalost jejich víry, aby s nimi hledal společnou řeč, a potom na ni navázal. Není pochyb, že když chceme oslovit jiné lidi, je dobré seznámit se s tím, čemu věří, a pokusit se najít hodnoty a pohledy, které máme společné.

Všimněme si také, že tento společný základ Pavlovi umožnil, aby mohl mluvit o Ježíšově vzkříšení a o naději, kterou nám všem dává. Lukáš ve svém svědectví popsal i reakce Athéňanů na Pavlova závěrečná slova o vzkříšení. Někteří se této myšlence smáli, jiní byli ochotni poslouchat později znovu, a další dokonce uvěřili. Pro nás je důležité si všimnout, že Pavel si získal jejich

pozornost a byli ochotni mu naslouchat. A v to Pavel doufal od začátku.

Víme, že někteří lidé evangelium odmítanou. My však musíme udělat vše pro to, aby lidé nejprve věděli, co se vlastně chystají odmítnout. Pavlova metoda práce mezi Athéňany byla založena na tom, že se snažil strategicky využít toho, co se dozvěděl a co vyzporoval. Tyto poznatky využil k tomu, aby je zaujal a oni s otevřenou myslí vyslechli, že existuje Bůh, kterého neznali a který je naším Stvořitelem. Tento Bůh je miluje a chce, aby ho poznali. Byl k nim milosrdný navzdory jejich nevědomosti a odmítání. A pak Pavel promluvil i o dni soudu. A pokud jeho slova zněla příliš neuvěřitelně, existoval i ověřitelný důkaz, kterým bylo vzkříšení Krista.

Nyní, když lidé skutečně slyšeli a pochopili Pavlovo poselství, museli se sami rozhodnout, zda je hned odmítnou nebo budou dále zkoumat. A někteří zkoumali dál a stali se Ježíšovými následovníky (Sk 17,34).

Aplikace

Všimni si důrazu, který Pavel klade na to, že Bůh je Stvořitel celého světa (viz také Ř 1,18–25). Proč je vhodné zvolit takový postup, alespoň na začátku, u většiny lidí? Proč stvořený svět tak mocně ukazuje na Boha Stvořitele?

Výzva

Hledej možnost, jak prostřednictvím sociálních médií (jako možného moderního „Areopagu“) představovat evangelium nevěřícím – a to jasně a moudře, jako to dělal Pavel.

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Jedním z hlavních poznatků o Pavlově zkušenosti na Areopagu je jeho konkrétní lekce o tom, jak oslovit zdánlivě „neoslovitelnou“ skupinu nevěřících. Výsledkem Pavlova snažení byl vznik malé skupinky věřících v Athénách.

„Apoštolova slova a zprávu o jeho jednání v prostředí, které ho obklopovalo, zapsali lidé vedení Duchem svatým. Tyto záznamy měly být předány všem budoucím generacím a měly svědčit o Pavlově neochvějné důvěře, odvaze, kterou projevil navzdory opuštěnosti a protiventství, a o vítězství, které vybojoval pro Krista přímo v centru pohanství.

V apoštolových slovech je obsaženo mnoho vzácných ponaučení pro církve. V dané situaci mohl snadno říct něco, čím by své domýšlivé posluchače popudil, a tak si způsobil potíže. Kdyby byl jeho proslov přímým útokem na jejich bohy a významné představitele města, hrozilo by mu nebezpečí, že ho potká stejný osud jako Sokrata. Namísto toho však s ohleduplností, která vyvěrala z Boží lásky, obezřetně odvrátil jejich pozornost od pohanských božstev a představil jim pravého Boha, kterého neznali.“ (AA 241; PNL 139.140)

Přímým kontaktem s lidmi, studiem jejich kultury a náboženství a s respektem k jejich zbožnosti se Pavlovi podařilo v Athénách něco pozoruhodného – něco nesmírně vzácného pro celou církev. *Pavel nešel do zbytečného konfliktu se svými posluchači. To byl sám o sobě velký, Bohem inspirovaný úspěch. Podle Ellen G. Whiteové se jedná o vzácné poučení, kterému musíme jako církve věnovat pozornost.*

Otázky k rozhovoru

1. Co je podle příběhu Pavla v Athénách prvním krokem pro každého, kdo začíná novou evangelizační práci?
2. Co může křesťan udělat pro to, aby se ve velkém městě (a samozřejmě i kdekoli jinde) přiblížil k lidem, kteří Boha neznají?
3. Čemu bychom se měli vyhnout, když začínáme novou práci mezi lidmi, kteří uctívají různé modly?
4. Pavel mohl svou snahu ukončit tím, že lidem představil Boha, který je miluje. Athéňany to zřejmě oslovilo. Pavel však pokračoval a poselstvím o vzkříšení překročil určitou hranici a jeho posluchači nabyli přesvědčení, že žije v omylu. Měl to udělat? Proč ano, nebo proč ne?